

SVENSKA DAGBLADET

Stockholm söndagen den 11 maj 1997

Europeisk identitetsjakt

När Europadagen firades i Stockholm i torsdags under ihållande regn, delade EU-kommissionens informationsbutik på Norrmalmstorg ut närmare 400 gratisparaplyer. Och när dessa tog slut fick de tillströmmande nöja sig med EU-tröjor eller EU-pennor.

Föremål med EU-symbolen blir sällan försäljningssuccéer. Men när paraplyer och annat delas ut gratis synes efterfrågan vara närmast oändlig. Dock var det inte mer än ett tjugotal personer i genomsnitt som lyssnade på högtidstalen.

Den europeiska enhetstanken har kommit långt sedan den dåvarande franske utrikesministern Robert Schuman 1950 presenterade sin plan om en kol- och stålunion mellan Tyskland och Frankrike. Den enkla och så slående tanken var att basen för krigsindustrin i de två länder som utkämpat två förödande krig under 1900-talets första hälft skulle ligga under gemensam kontroll. Schumanns idé om konfliktförebyggande ledde så småningom till det Romfördrag som i år fyller fyrtio.

På det blandade mellan- och överstatliga samarbete som sprungit ur Schumanplanen, Europeiska unionen, ställs i dag allt mer divergerande och stundtals tämligen orealistiska förhoppningar.

En återkommande tanke är att det europeiska samarbetet skall kunna ge upphov till en paneuropeisk identitet som ersätter medborgarnas nationella identitet och deras lojalitet till nationalstatens politiska institutioner.

Bortom de materiella intressen som förenat Europas

stater i ett samarbete, som inom vissa områden också lett till att de överlämnat sin suveränitet till överstatliga institutioner, när förhoppningen att det i Europa skall uppstå en upplevd samhörighet bland kontinentens invånare. Nationen skall ersättas av Europa och nationalismen av paneuropeism.

På den intellektuella fronten har vi mötts av ett otal seminarier, konferenser, bokserier och dylikt om "det europeiska". På den mindre intellektuella fronten har EU till och med utvecklat rekvisita och symboler som Europaflaggan, Europahymnen (fjärde satsen av Beethovens nionde symfoni med texten från Schillers *An die Freude*), pass med Europaemblem, en särskild Europahögtidsdag (9 maj) eller Europamaskoten Sirius för de allra minsta (ett leende kramdjur som är närmast en korsning mellan larv och skalbagge).

Detanmärkningsvärda med dessa satsningar har varit EU:s försök att betjäna sig av de medel som brukar utmärka nationalismen: intellektuella övningar i syfte att finna ett gemensamt förgånget så att man kan blicka mot en gemensam framtid i kombination med förenande symboler som en nationell flagga, nationalhymn eller nationaldag.

Paneuropeismens försök att skapa en europeisk identitet med hjälp av symboler av nationellt slag visar på vilken kraft idén om nationella gemenskaper fortfarande besitter i Europa.

För en elit som i allt större utsträckning ser sin egen framtid kopplad till EU:s fram-

gångar kan det vara frestande att utnyttja den ekonomiska och institutionella kraften inom unionen till att främja en europeisk gemenskapskänsla. Men den ringa framgång som dessa försök haft visar också på hur mycket av de vitala ingredienserna som saknas för att få till stånd denna europeiska identitet hos EU:s medborgare.

Mångetniska stater som Schweiz, Finland eller Storbritannien har lyckats med att forma en känsla av gemensam nationell identitet mellan sina olika befolkningsgrupper på basen av territoriell hemmahörighet, delade krigserfarenheter och skräddarsydda institutioner. Men den gemensamma historiska erfarenheten av att vara europé är för svag, och svaret på frågan om vad som är Europa i territoriell bemärkelse alltför otydligt för att EU skall kunna forma en medborgerlig identitet på basen av en europeisk gemensamhetskänsla.

Det finns givetvis en känsla av att vara delaktig i en kulturkrets, som är grundad på ett västerländskt, kristet och urbant ideal, präglad av förnuftsstro, differentiering och pluralism och med starka transatlantiska band, men denna kulturkrets sammanfaller varken med EU:s nuvarande och kommande gränser eller ens med Europa i geografisk bemärkelse. Och denna känsla är knappast betjänt av EU:s symbolrekvisita.

EU:s framtid ligger därför inte så mycket i att vi alla görs till "européer" som att samarbetet mellan EU:s medlemsländer formas kring våra gemensamma intressen.

Den för

Publicistklubbens nyligen utskickade årsbok handlar om journalistförakt. Exakt vad det är, eller hur det tar sig uttryck, ger sig inte redaktören Mattias Berg in på i sitt förord. Han påstår lite vagt att de många "affärerna" där politiker hittats med fingrarna i allehanda syltburkar lett till att journalisterna kritiserats. Syltburkarna har ansetts för små och enkla i förhållande till den massmediala hetsen. Journalisterna verkar ha tappat alla proportioner.

Nu är det inte ett alldeles korrekt påstående att journalister och medier enbart presterar bottennoteringar på allmänhetens förtroende-

Blair rivstartar